
BIBLIOTECA DEL NÚVOL

Nit de poesia

18È FESTIVAL NACIONAL
DE POESIA DE SANT CUGAT

2018

INSTITUCIÓ DE LES LLETRES CATALANES

Nit de poesia

BIBLIOTECA DEL NÚVOL

La Nit de poesia, celebrada a l'Aula Magna de l'Escola de Música Victòria dels Àngels, de Sant Cugat, el 18 d'octubre de 2018, va comptar amb la direcció de Josep Pedrals que, juntament amb Carles Pedragosa, van actuar com a mestres de cerimònies, també la música de Ferran Palau i la intervenció artística de Laura Torres.

Primera edició: octubre 2018

© Dels poemes: Rosa Fabregat, Valentí Gómez Oliver, Pere Figueres, José Luis García Herrera, Begonya Mezquita, Joan Todó, Meritxell Nus, Laura Torres, 2018

© De la presentació: Joan-Elies Adell, 2018

© Del pòrtic: Josep Pedrals, 2018

© D'aquesta edició:

Núvol, el digital de cultura

Carrer Mallorca, 348. 08013 Barcelona

www.nuvol.com

Twitter: @nuvol_com

Facebook: facebook.com/elnuvol

Maqueta: Laia Serch Muni

ISBN: 978-84-17455-05-7

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes en la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec públic.

SUMARI

PRESENTACIÓ DE JOAN-ELIES ADELL	5
PÒRTIC DE JOSEP PEDRALS	7
ROSA FABREGAT	8
VALENTÍ GÓMEZ OLIVER	12
PERE FIGUERES	16
JOSÉ LUIS GARCÍA HERRERA	20
BEGONYA MEZQUITA	24
JOAN TODÓ	28
MERITXELL NUS	33
LAURA TORRES	38

La Nit de poesia és la cirereta del pastís del Festival Nacional que organitzem conjuntament l'Ajuntament de Sant Cugat i la Institució de les Lletres Catalanes. Una nit que, a més d'enllaçar amb el germen originari del festival en el moment del seu naixement, l'any 2000, i que dibuixa i remarca una voluntat clara de continuïtat, s'ha convertit, gràcies a l'excel·lència i la diversitat del poetes que hi participen, en el moment en què la paraula poètica, en totes les seves dimensions, assoleix el màxim protagonisme. Enguany, en la Nit de poesia la música assumeix un paper principal en un espectacle poètic en què la melodia i la paraula confluiran d'una forma ben particular, amb l'objectiu que el públic assistent gaudeixi d'una experiència inèdita gens indiferent.

La Nit de la poesia congrega des de fa quasi dues dècades un nombre ben important de seguidors de poesia, i l'edició en què el Festival Nacional de poesia a Sant Cugat entra en la majoria d'edat, hem escoltat propostes de llocs i abast molt diversos, agermanades en aquesta ocasió perquè els poemes dels participants han establert un vincle amb una de les formes d'art més primigènies, com és la música. No debades l'espectacle porta per títol *El llenguatge és una música universal* i combina la representativitat dels diversos territoris literaris de parla catalana, amb una apreciable varietat conceptual, estètica i formal, i que s'expressa a través de diferents generacions del poetes que hi participen. Sota la direcció de Josep Pedrals i acompanyats de la música exquisida de Ferran Palau, podem sentir les veus de Rosa Fabregat, Valentí Gómez i Oliver, Pere Figueres, José Luis García Herrera, Begonya Mezquita, Joan Todó, Meritxell Nus i Laura Torres, que també ens ofereix una intervenció artística, amb Carles Pedragosa, que acompanya Pedrals com a mestres de cerimònies. Una nòmina que equilibra joventut i experiència, que es ofereix un mapa generacional divers i d'alta qualitat i excel·lència. Veus poètiques que no deixen indiferent, que ens captiven, ens remouen, ens apassionen, ens criden i ens interpel·len, ja que sabem que allò que importa en poesia no són els

grans temes, que sempre són els mateixos (l'amor, la mort, la pèrdua, la memòria, la identitat), sinó el que no es pot dir, el ritme, allò que acosta els versos a la música.

Sabem que per la seva natura física, la música, amb el seu ritme, és com el batec de l'ànima i la melodia el llenguatge de l'esperit en ple. Des de sempre l'ésser humà s'ha sentit mogut per aquest art tan universal. Recordem que Goethe deia «apartat de la persona que no li agrada la música» mentre que per Nietzsche «la vida sense música és un gran error». L'essència de la música, com de la poesia, roman un misteri; descriu George Steiner que quan es va demanar a Schumann que definís què era la música, no va saber donar una altra resposta que interpretar una de les seves peces, de la mateixa manera que el cantant britànic Elvis Costello deia que escriure sobre música és com ballar sobre arquitectura. Ens cal la música, com ens cal la poesia, tot i la dificultat que sovint tenim per explicar les raons d'aquesta dependència. I més que dependència hom pot afegir, un encís, un encanteri pel seu contingut, un gaudi sempre profund, íntim i necessari.

També aquest any, en què el Festival celebra la majoria d'edat, a més d'ésser emesa la Nit en streaming perquè pugui ser seguida per tots aquells que ho desitgen i que no puguin atansar-se físicament a l'Aula Magna de l'Escola de Música Victòria dels Àngels, de Sant Cugat, on l'hem volguda situar per fer més evident aquest aliatge poe-ticomusical, mantenim la col·laboració amb Núvol, i us oferim l'antologia dels poemes en versió e-book, que permet de tenir a l'abast un tast d'aquesta Nit sorprenent i captivadora. En una entrevista a les acaballes de la seva vida, Agustí Bartra afirmava: «M'arrisco a dir que la poesia ja no és la paraula, encara que no es pot fer poesia sense paraules, sinó que la poesia és la veu». Per celebrar els 18 anys del #FNP, i també tots els que ens esperen, ens cal que la veu singular i poderosa de la poesia catalana arribi arreu, que tothom hi pari l'orella per escoltar-la de la mà de la millor companyia: la música. Perquè, certament, com va escriure Montserrat Abelló, ara més que mai: «Em fremeix l'ànim/ l'esperança de dies/ esplèndids que/ m'esperen».

Joan-Elies Adell

Director de la Institució de les Lletres Catalanes

EL LLENGUATGE ÉS UNA MÚSICA UNIVERSAL

ADVERTIMENT PREVI D'ADVERACIÓ I DIVERTIMENT TEBI

La música sura per la poesia com un llenguatge paral·lel, com una emotivitat més urgent que el raonament metafòric, com una permanència del so més enllà de la paraula, com una ressonància primitiva sense el pes del significat, una ancestralitat gramàtica, una onomatopeia imprecisa, les pessigolles d'abans de la parla.

Per això avui juguem a dir-la, la música, a comentar-la des del verb, i a cantar el que en diem i a sonar el que ella ens digués. I hem ajuntat un bell estol de veus que ens ajudi a contemplar aquesta troballa des de talaies ben espaciades.

Hi haurà la saviesa de Rosa Fabregat, que és rosa amb tots els pètals i les espines, i sap dir dolçament i etzibar la paraulada més necessària.

Tindrem en Valentí Gómez i Oliver, de talles renaixentistes i tarannà sarcàstic, que ens posarà, impol·lut, el dit a l'ull, i el centre de l'univers a la punta de la llengua.

També vindrà en Pere Figueres per ser-nos encara més proper del que ja sonava i endur-se'ns amb la seva veu cordial cap al sarauc conscient i l'abraçada afectuosa.

En José Luis García Herrera ens explicarà la serenor segura de l'observador admirat del món, ens detallarà guspires del record i harmònics del dring del vidre.

I la Begonya Mezquita ens portarà a les processons del cor, al respirar del tacte en la memòria i a l'articulació de la set en els llavis més rojos.

Joan Todó ens assabentarà, sensat, dels equilibris que fan els postulats fonamentals de viure i executarà els acords de la indignació dels astres.

Ens assistirà, amb fermesa, la convicció natural i plàcida de Meritxell Nus, que ha esbrinat, humilment, el so de les plantes quan creixen.

I la Laura Torres ens percurdirà a les pupil·les amb cants i batecs de cadència i convivència, amb l'eco brut de la cruesa i llamps de tempestes de l'ànima.

Per fer-ho més tangible en la tangent, en Ferran Palau ens enlairarà un parell de pams per tenir la sensació de veure'ns des de fora.

ROSA FABREGAT

Cervera, 1933

Roses a la terra i al vent

No tenim llast.
Som ingràvides.
L'art ens transforma
i aviva el sentit de llibertat.
Espurneja vibrant
el nostre cos dansant
a l'envit del vent,
amb la dansa de la vida
que ens arrela a la terra,
com la rosa de pedra
cisellada per l'artista.
No tenim por.
Som estels rutilants
que el riu emmiralla,
a la ciutat de la boira,
o del cel ardent, els pardals
i les cigonyes.
La dansa ens transforma
en mil braços oberts.
Brolla cap enfora
l'exèrcit de pors
que ens tenallava.
Fora les crosses
incrustades a l'ànima.
No tenim por, de la por que es sembla.
L'art ens transforma.
Som estels titil·lants
de la Via Làctia
i arrels a la terra
creixent cap endins
com arbres profunds.
L'art ens transforma.

«Roses a la terra i al vent» fou una exposició multidisciplinar que va combinar la poesia, la pintura i l'escultura durant la Diada de Sant Jordi d'enguany (2018) organitzada per l'Ajuntament de Lleida als baixos de la Paeria. La rosa, símbol arrelat a casa nostra, dialoga des de la sensibilitat artística de tres dones: Rosa Fabregat, que l'escriu amb lletra de poeta; Rosa Franco, que la traça sobre el paper i Anna Artasona, que la fa cos de ceràmica.

Oh terra de l'espiga i de la branca,
del sol ardent, de la grisa olivera,
de l'ametller florit i d'aquesta era
clapejada de lluna en la nit blanca.

He retornat al lloc de la infantesa,
i unes petjades que el temps ha esborrat.
i els peus balbs trepitjaven melangia
per les onades dels records empesa.

L'espiga jove es batia del blat
que la dalla segà tot just daurat.
Ala d'ocell que vincla tiges tendres.

No et moris mai, oh dolç carrer empedrat!
Dessota els porxos revifen les cendres
amb les mans tèbies mentre el cor glatia

De Cauen instants (Pagès, 2004)

No callarem, les dones

No callarem, les dones. No callarem.
Contra el silenci de la història
que ens ha esborrat sens compassió. Conscienciació.

No hem existit, les dones,
tot practicant la submissió
que ens inculcaven en la infància. Marginació.

Ens han negat la nostra força.
Han esborrat els nostres dons
massa cronistes de la història.

No hem existit, car no s'ha escrit
en els seus llibres, la nostra vida.
No callarem, contra l'oblit, les dones.

Fa massa segles que ho fem.
Defensarem el què ens pertoca.
No callarem. Exigirem tots els drets

ja conquerits i lluitarem pels que se'ns neguen.
Igualtat en el treball, en els salaris, i la família.
Paritat en religions que ens anorreen. Com la nostra.

Igualtat en l'educació i en el poder de decisió
de les escoles, de les empreses,
ajuntaments, universitats, institucions.

Fora per sempre la imatge cruel de tants homes
comandant el món, sense la dona.
No callarem, les dones. No callarem.

Publicat a «Quaderns del Barri de Sant Magí», Cervera, 2010). Poema impulsat per L'Ajuntament de Llorenç del Penedès, per commemorar el Dia Internacional de la Dona, el 8 de març de 2010, a la Casa de Cultura de la vila. Hi van intervenir, també amb un poema, les poetes, Roser Guasch, de Les Masies, vila veïna de Llorenç, i Nati Soler, de Llorenç del Penedès.

VALENTÍ GÓMEZ OLIVER

Barcelona, 1947

Venir a boca

Sentir de viva veu quan boca obres
com rostes cabaloses ragen fonts
que aboquen fermes parlars com romans ponts
a fi que en aquest món no hi hagi pobres.

Conèixer bé els teus mots mes també obres
quan dolços llavis foc desclouen tons,
preludi amorosenc que gronxa els sons
del llibret sensual mancat de sobres.

Saber que sempre et mou el pensament
pensar que et mouràs sempre amb sapiència,
ser de vegades seu d'experiment

i esgotar a més d'un la lleu paciència,
lliurar-te vols quan vius a veritat
vertadera raó de llibertat.

Càntic dels planetes

Grimpar per l'arbre *còsmic* vers el cel,
escalar mons calents, freds, planetaris,
fregar amb la punta dels dits un estel,
descloure gorgs adés imaginaris.

Ànima alliberar fins a l'arrel
si s'acompleix la fula dels contraris:
el que predisposà l'astre com tel
ho accepten els humans gestos primaris.

Sens fi gireu plegats a casa vostra
poderosos senyors de l'Infinit,
d'ençà de temps antic sols fóreu set.

L'Enllumenat etern penja del sostre
per a uns gran, per a d'altres petit
;no ens deixis a les fosques sol-solet!

No s'hi val a badar

No to esdevé vers, ni tot poema,
ni mot pot il·lustrar res més d'allò
que s'amaga dins nom si val la pena,
que mesura defuig si perd el to.

S'apilen les paraules dalt l'escena,
esmola la bellesa novell so,
adoben els sintagmes una trena
de cobles hivernades de debò.

De veritat, del cel masculí, torres
són bastides damunt lleugeres sorres.
La terra femenina dón sentit

als versos que has escrit si molt no corres.
És cert que l'un i l'altre són els folres
d'harmònic, ben rimat, rítmic vestit.

PERE FIGUERES

Pontellà, 1950

El teu anar

El teu anar
Com una dansa
Tossudament
S'endinsa i bat
Quan tanqui els ulls
Quan tot me cansa
El pensament és un combat.
I perquè res d'aquesta estança
Curiosament
Ai! Tant se val,
Obri el meu cor
Llavors m'atansa
Desig roent
Dels teus senyals.
I per l'espai
On dorm ma pena
Allunyament
Del teu mirar,
Bec gota a gota
Dolça enyorança,
Lo que jo crec
Ara se'n va.
Alacaigut
La son m'envolta
Temo el fracàs
Del despertar
Llarg és el dia
Curta la corda
El nus que em tiba
Qui el desfarà?

Olors de vida

Si a la casa d'un company vas a passar vetllada
Per xerrar del temps que fa o del teu mal de cap
No te descuidis de dur amb tu mil abraçades
Que del fum del teu tabac
I el vi que treus del sac
Tinguin olor de vida

Ai quin plaer que tinc de dir que senti el meu cor batre
Quan per l'escala pugeu contents d'haver arribat
Ma porta com un passeig com el vent d'una tarda
S'obra i en aquell moment
Tinc fort el sentiment
Quin goig de vos conèixer

Si la vida va com va més ja punteja una alba
I de la meva finestra vos estic esperant
Tinc allò que no sé què sembla l'esperança
Convençut que tots vindreu
Avui dia belleu
Canviarà dels altres

És a la vora del foc que neixen les paraules
El ventre d'una guitarra és com un país nou
Quan els mots van volejant fent el torn de la taula
Encara volem parlar
Riure, beure i fumar
Perquè en tenim ganes

Si jo fos cantaire

Si jo fos cantaire

Seria cantant
Me n'iria a l'era
Cercar pols de cant

I eixa polsinera
Sembrada en el prat
Vulgui aquesta terra
Donar-ne bon blat

Tot ocell que vola
Per millor cantar
Faria tibola
D'aquell bon menjar

Quines melodies
Els seus refilets
Quan ja surt el dia
Comença el concert

Diu, el roda soques
Al vent ventíjol
Hem de fer la festa
Fins a caure el sol

Els vents per les branques
Com bons companyons
Fan girar les fulles
Fins que es mogui el tronc

JOSÉ LUIS GARCÍA HERRERA

Esplugues de Llobregat, 1964

El músic vell

A un músic el nom del qual no recordo

Al costat de la catedral, més enllà
de la deriva dels meus passos,
escolto la música càlida d'una guitarra.
M'apropo i veig a un vell músic
assegut a una cadira plegable de platja
interpretant allò que reconec
-malgrat algunes notes desafinades-
com *La plaça del diamant*.
De sobte, deixa de tocar. Sembla
que s'hagi oblidat de la partitura, o en tot cas,
oblidat d'on queden els ramats dels records.
Però passats un segons hi torna.
En col·locar la mà esquerra sobre el pal
adverteixo que els dits li tremolen.
No és pas una mena de por escènica. Ni fred.
Fa anys, segur, que el carrer
és l'únic escenari on troba la raó del seu cant.
Estem ell i jo sols. Ningú més.
Ell i jo sols sota una crua tarda d'hivern.
Deixo caure unes monedes
dins d'una estreta capsa de fusta.
Em mira i el miro. Dues mirades tristes
i una sola cançó.

De Bella Ciutat Vella (Edicions Saragossa, 2015)

Jazz a la plaça reial

Ara el silenci, Billie, esgarrapa la pell.
Ferran Anell

En clau de nit la vida ajusta la música
als batecs del cor, a l'embranchida
que la sang agafa per recórrer les venes
amb el ritme sostingut d'un contrabaix. Nit plena
de jazz, de sons profunds, d'inspiració
per fugir de les ombres de la quotidianitat.
Darrere del fum, amarat en alcohol, el temps s'atura.
Sents que la veu trencada de la cantant
et deixa pols de vidre als ulls. Plores
amb l'estranya melangia d'una felicitat
perduda més enllà de la nit i els seus carrers.
La música, la cadència allargada del saxo,
la tempesta nostàlgica de la bateria,
parlen dels camins llunyans, de les matinades
passejant per platges solitàries, dels versos
escrits amb l'escuma de l'oblit, de la passió
d'un amor perdut que s'endinsa sota la pell
com la veu trencada de la cantant de jazz.
Nit llarga en un local fosc i en un món breu
d'homes que retroben paraules dissortades
dins del vas solemne dels adéus.
Jazz en vena i en clau de nit.

De Bella Ciutat Vella (Edicions Saragossa, 2015)

To the end of love

Nit de divendres plujós.
Des de la finestra de l'habitació
-passeig marítim, hotel antic-
contemplo la platja deserta,
l'aigua serena del mar i la pluja
rodant sobre el mar glaçat dels vidres.
De fons, música de jazz.
Asseguda al llit -cigarreta a la mà-
m'observes amb la mirada tèrbola
de l'amant que tem que arribi
el dia on un mar interior
esborri els records de la pell,
les hores nues dels cossos
enllaçats a la maror de la vida.
De fons, un solo de saxo travessant la nit.
T'agafo les mans i junts contemplem
el paisatge fosc aferrat a la finestra. Plou
dins i fora d'aquesta cambra.
Plou dins del cor. Però passarà la tempesta
i sobre el tapís de la sorra remoguda
trobarem la música de l'aigua
empenyent-nos a ressorgir del naufragi.
Mirant-te als ulls et dic
-convidant-te a ballar les notes tristes
que acarona la veu de Madeleine Peyroux-:
Dance me to the end of love.

De *Nasqué del cant i de la lira* (Papers de Versàlia, Núm. Y)

BEGONYA MEZQUITA

Sagunt, 1968

em regalaves saliva mentre movíem les cames sota la taula
no és fortuït que ara ens belluguem així
dues bales en un camp de batalla
(algo debe ocurrir...)
liquada una medusa s'emporta l'ocell al sac
el gat a la butxaca el conill a la gàbia
la mar de signes que m'ofrenes cada dia
un gest exigent corrent de dits als vidres
que es desvist quan et veu
que es desviu si l'increpes
que navega per mars de sal
i que reinventa el camí que fa la teua ombra
des del matí despeninat d'un hivern plàcid
fins les nits atapeïdes de somnis
no vull res més que els teus ulls quan travesses la porta
dues bales enmig de la guerra deïa
sense cap més so que el del teu silenci
de ferro si camines al meu costat
la teua presència desfermada que em retrata
alè de braços oberts que ja volen
perquè em feies moure les cames com l'aigua
mentre sota la taula un regal de saliva sense brides

Entre la distància exacta i la nit

Arriba aquest moment
l'única cosa que em pot restar és
recobrar aquells ulls de menta
llançar al vent cada lletra que no trobava
parlar, parlar i rebre mots sense rostre.
I és que voldria dibuixar un cos alat
dir que tot és ben senzill sense massa transcendència
i que no hi ha boira quan bese els seus llavis
ni tempesta quan de matí l'acarone sencer.
Dir aquestes coses després de dies muts i atrafegats
descansar a cada pàgina d'aquesta vida petita
nuvolet tendre, viatge transparent que ens ofrene
com si de nou aparegués la mare i tot inaugurés aquesta festa.
No sé si ara cal escriure, no ho sé
com tampoc no sé si podreu escoltar un mots febles
massa coneguts, sense novetat aclaridora.
Però bé
sóc feta de matèria color d'estiu i a cada tombant de ma pell
em sorprenç xuclant d'aquesta mena de silenci deshonest.

Extret de *La forest d'Arana* (1991)

Cànon

I qualsevol nit l'ombra s'arrecherà a l'ombra.
Provoca ara un cataclisme,
encén fogueres al bosc,
travessa aquest raig de sol
i si encara fas foc,
fon la neu del seu iris.

JOAN TODÓ
La Sénia, 1977

XXXIV

Jo sóc aquell que va pels pubs de nit
buscant el traç d'un riu que no s'atura;
jo sóc aquell aquell que dorm sobre el brancal
on els xiquets esnifen coca, verges
d'espill. He conegut tot el maldol
de la pluja nocturna, la fatiga
del nou matí. M'ofeguen pensaments
en vena, contorbats, primaverals.
El món és fosc. El cor hi viu.
En nàixer
era un espill qui m'aguantava al mur.

Com una serp, diria jo, el somni
que muda fins i tot la meua pell,
l'estrall del temps, que de tot ens despulla,
l'erosió damunt dels cossos purs.

De Los fòssils al ras (Labreu edicions, 2007)

Albada

Palpentes blanques de les teues mans
calcigant-me la galta,
el cos que cec m'amera de fragants
respirs. Baf que m'exalta

quan et despertes, lent
retorn al dia. Bauba malaptesa
dels braços resseguint-me, a cient
dels ulls que una lleganya emmalesa.

La natja humida, si amb la llengua hi passo
i hi bufo per glaçar-la. Els mugrons
erectes si amb els llavis els amasso.

Els dits. La matinada, que és més vella
que l'anar a peu, ens demana cançons,
i res: juguem amb ella.

De La vista als dits (inèdit)

(no digueu res. pareu l'orella)

Al cor d'El Trencanous i el rei dels ratolins, el conte d'E.T.A. Hoffmann que Txaikovski va adaptar, hi ha una nena que la nit de Nadal rep una joguina de mans d'un rellotger: un trencanous lleig com un pecat que resulta tenir vida pròpia, i que en realitat és un jove galant, el nebot del rellotger, que ha estat víctima d'un encanteri. I només recuperarà el seu estat natural quan Maria, la nena, sigui capaç de veure-hi més enllà de les aparences. Potser Hoffmann, que va exercir de director d'orquestra i compositor incidental, i que s'havia posat de tercer nom (rere Ernst Theodor) Amadeus en honor al genial fill de l'autor de la Simfonia de les joguines, tenia al cap la música, en escriure el conte.

(observeu l'escenari, encara buit)

Observeu el piano: una mena de taula de fusta, farcida de cordes d'acer i martellets de feltre, engalzats amb la precisió d'un mecanisme de rellotgeria. I és ben bé un mecanisme de rellotgeria, una màquina de temps, un mecanisme per organitzar aquesta dimensió que se'ns escapa (que s'escapa, sobretot, al llenguatge verbal). Com en el conte de Hoffmann, però, no n'hi ha prou amb la mecànica interna, el seguit d'engranatges que fan rutllar l'aparell; cal també algú que els posi en funcionament, algú capaç de veure-hi més enllà de les aparences, de donar-li vida, de fer-lo parlar.

(escolteu el silenci, busqueu-lo al fons de tot. els mòbils, apagueu-los. per sota de la xerradissa, del refrec de les robes, encara se sent el silenci d'abans que el món nasqués)

La música, el temps; és a dir, la memòria. Potser la música només existeix allà, en el record. L'Alemanya encara fent-se de Hoffmann, la Rússia de Txai-kovski, que s'obria a Europa, vacil·lant entre el nacionalisme i el classicisme, dubtant entre l'afirmació de si o l'apropament als models estrangers. Una disjuntiva que, quinze anys abans del Trencauous, Txaikovski ja va resoldre amb el Concert per a piano i orquestra número 1; parant una orel·la al propi país, parant-ne una altra a l'estranger. Països que neixen, que miren (que escolten, millor dit) el món per primer cop.

Us confesso una cosa: el Trencauous és, també, una música que jo escoltava de petit. I després vaig deixar de fer-ho, atent a un prejudici que, en el cas de Txaikovski, és força generalitzat, i que potser simbolitza com ningú Theodor W. Adorno (sempre reproduïm sense saber-ho els gestos de pensadors que no hem llegit). Potser també cal, per escoltar aquesta música, per escoltar tota la música, anar més enllà de les aparences (anar fins i tot més enllà de l'aparença de facilitat). Tenir la innocència d'un nen. Viatjar fins a l'origen del món, abans que hi hagués món, abans sobretot que hi hagués cap paraula, cap llenguatge, quan la cançó encara no s'havia petrificat en l'idioma verbal, en l'escriptura, que n'és només un fòssil.

(la precisió d'un rellotger i la innocència d'un nen)

De *Cartes mortes* (inèdit)

MERITXELL NUS

Estac, 1985

Un pleyel de París

Andante

Potser un piano
no pot valdre un poema.
Fou l'estiu de l'any set
del dos mil del Senyor
i va venir prou lent,
a dins la furgoneta del Liceu,
primeríssim piano del meu poble.

Va venir molt abans que qualsevol
d'aquests fills, abans que tu també.
Més bonic que les flors,
que els núvols i que les persianes,
un Pleyel de París imprès
tocat per qui sap quines mans,
damunt del terra polsegós i vell
de l'església patronal de tots.

Piano lluent per carrers estrets
portat pels braços dels qui saben
fer parir les bèsties com *il faut*,
per les mans dels qui sembren els bancals,
dels qui menen les màquines
i trenquen les tempestes amb campanes.
Aquelles mans i alguns veïns gronxaven
la joia d'un piano de ciutat
pel meu poble petit de 1.200
metres d'altura i tant, tanta misèria
quan l'èxode rural i tots marxaven
on diuen que la gent és neta i rica.

Desvetllada i feliç la riuada
de tecles afinades amb el luxe
de pentagrames elevats i llum
d'un altre temps no pas millor.
Així pot sobreviure un instrument:

passant de ser la peça clau d'escena
a l'últim moble d'una església freda
d'un poble no més últim.

Adagio

Potser un piano
no pot valdre un poema.
Per a ells,
val tant com una vaca.
Com una retirada que recorda
el dubte necessari: què serem.

Com una vaca farta de fer fills
quan es concerta al camió rovell
dient adéu als prats, als cims, al món
dels seus peixents, el bram dels seus barrancs,
les mans d'humans a l'úter la fan viva,
les mans li tallen el bocí de l'herba,
les mans als pits salvant-li la recria,
les mans li signen la darrera venta.

Així el piano,
sortint al sol d'unes Rambles turista,
res a veure al compàs de l'altre segle,
qui és aquesta gent, Déu meu,
adéu platea, oh sonates,
aplaudiu, un bis, se us saluda,
la nota i el silenci d'unes blanques
que són la neu al sutge de les negres.
Adéu teatre, adéu cantates, vent
que fas mutar la vida dels pianos
com si poemes, com si vaques,
com l'ànima que fa vibrar la gleva
en l'estavell diví del do major.

Allegro

Potser un piano
no pot valdre una vaca.
L'ofrena pura d'aquests ulls de terra
es vincla al so guardat de l'instrument
guardat de la humitat a dins l'església,
testimoni de la pregària d'un pagès
emmarcada en la flama dels miracles,
la cera que il·lumina els impossibles
i els fa reals com la il·lusió
que tenen tots els somnis de la música;
els dies d'una vaca que no sap
la mort després del rumb d'un camió.

De foc fan les ofrenes, de fe les descobreixen
alquímia que transforma el prec en concessió;
la pols d'un confessor que ja no sent pecats,
només històries, pedaços estrafets,
batalles, concertades i rumors
d'un tal Liceu de Barcelona.

Tu sona

Agafa'm sense treva ni recança,
sense roba ni amagatall,
agafa'm, música,
pren-me tal com sóc
i fes-me volar fins desaparèixer.

Agafa'm, bressa'm
en els clots del teu pentagrama,
deixa'm un lloc on seure i canta
què vol dir ser una dona
i com s'estimen les persones.

Agafa'm i sigues redós
de les memòries i de l'avui,
del cos que vol saltar els barrancs
i si em mullava
i si em trencava

tu sona de la pell fins a l'arrel.

LAURA TORRES

Marratxí, 1990

Tu, jo i l'altre

Encara penso que tens massa respostes quan a mitjanit et pregunto que on som. La carretera és negra, d'un negre viu i forçat que només deixa entreveure de tant en tant, la lluentor d'alguna cosa que s'acosta o alguna altra que a poc a poc deixa de ser. Un motor, tan vell i antic com els teus ossos, crea la banda sonora d'aquest ecosistema que només el trenca una veu provant de lligar idees.

I llavors et desplegues, amb una musicalitat que em desprèn del contingut i em porta a ser l'espectador que té com a objectiu fer-ne una crítica. Penso que tu mai podràs veure't com jo ara així, tant de lluny, tan exòtic, i en aquest mateix moment, m'he autoconvençut que hi ha d'haver alguna semblança en la percepció del canvi entre estrelles i persones. L'única defensa que tenim al mirar-les remet a una altra vida, a un acte de fe. Veure't és estar obligada a creure en la possibilitat de definir-te, o escèptica, intuir-te a través d'un mirall entelat, i esperar, que si el teu cos està armat amb els mateixos òrgans que el meu, sense llum ni criteri, tu siguis jo, o qualsevol altre.

II.

Rebel·lant-se al vent, l'estàtic rememora la carn petrificada. El llegat d'un esforç per l'impossible. Em pregunto si tu també pots veure com s'engronsa la suor d'un ball de cossos al compàs d'un donar caça a l'infinit, o si sents sota la pell com cicatritza aquest abús de confiança, exigint el jurament que l'esgotament serà només senyal d'una victòria pòstuma.

Taxàrem la duresa de la crosta amb els mots de l'invisible, sabent-la poca cosa més que allò que tu i jo haguérem volgut; un punt de referència, fruit de l'ànsia irrefrenable d'induir l'encontre entre el temps humà i el temps del món. Evadir el vincle, seria tan covard com ser incapaç de clavar l'agulla en pròpia carn, o com dormir amb un ull obert per no oblidar una condició primària, sabent que tancar els dos és córrer el risc de caure en un mateix.

Negar el ritual serà fingir, que en l'afany de penetrar el meu ventre, no hi empares el deure inconscient de conquerir un espai que pertany al passat, exhibit avui per calar als ossos el regust de l'esperança o per acabar mostrant la teva imatge, agenollant-se davant d'aquell que ve del lloc dels que tants cops t'hauries quedat a les portes.

Tantes formes

Tens tantes formes de fer veure que et treus la violència a les portes de casa; com l'ortodòncia imposada als fills o aquesta intenció d'oblidar tot lligam amb allò que no deia paraules. De qualsevol manera, fas veure que allò ja no et pertany, que el més mínim signe de fera és incompatible amb una mossegada on les dents desfilen, amb màxima simetria, una al costat de l'altra. Ho penses fins i tot en els moments en què, cuinant amb poca traça, et talles i la teva boca corre a llepar la sang.

Se't desfà per les venes la necessitat de domesticar cada cèl·lula; controlar el creixement del pèl, l'elasticitat de la carn, succionar la sang que degota cada mes entre les cames, la saliva que roman rere la llengua o la suor que reposa entre els replècs de la pell. Condicionar el ritme intrínsec del desordre, i allotjar el prestigi d'una bèstia incapaç d'esgarrar la carn sense l'ajuda d'un ganivet.

